

Kijarida Kuhusu

SHERIA YA KUINGILIA KITU KISICHOKUWA CHA KWAKO

Kimeandaliwa na:

Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu

© LHRC

Septemba, 2013

Yaliyomo

SHUKURANI.....	iv
UTAMBULISHO WA KITUO CHA SHERIA NA HAKI ZA BINADAMU.....	iv
MAONO.....	v
TAMKO LA LENGU MAHUSUSI.....	vi
LENGU KUU.....	vi
DIBAJI.....	vii
1.0 Maana ya Kuingilia.....	1
2.0 Aina za Kuingilia.....	1
2.1 Kumuingilia Mtu bila Idhini Yake... 1	
2.2 Kushambulia kwa Kumtupia Mtu kitu au Kushambulia kwa Maneno:.. 1	
2.3 Kutumia nguvu kwa Makusudi kwa Lengu la Kuumiza..... 1	
2.4 Kumfungua Mtu Akashindwa Kufanya Shughuli zake kwa Uhuru..... 2	
2.5 Kuingilia Bidhaa au Mali ya Mtu	2
2.6 Kuingilia Ardhi au Shamba lisilo la Kwako..... 2	

3.0	Uwezo wa Kushitaki.....	2
3.1	Kinachozingatiwa Unapotakiwa Kupeleka Shauri Mahakamani.....	2
3.2	Jinsi ya Kufungua Shauri Mahakamani.....	3
3.3	Nafuu anazopata Mtu Baada ya Kushinda Shauri.....	3
4.0	Kuingilia kwenye Ardhi au Shamba lisilo la Kwako.....	3

SHUKURANI

Tunatoa shukurani kwa wanasheria wetu na wale wa kujitolea katika uandaaji wa vijarida hivi. Pia tunawashukuru kwa dhati wale wote walioshiriki kwenye kukirejea kijitabu hiki ili kuandaa toleo hili la tatu hususan Wakili Harold Sungusia, Wakili Fulgence Massawe, Wakili Jeremiah Mtobesya, Bw. Rodrick Maro na Bw. Evans Sichelwe, pamoja na wafanyakazi wote wa Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu.

UTAMBULISHO WA KITUO CHA SHERIA NA HAKI ZA BINADAMU

Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu ni shirika binafsi la kujitolea na la hiari ambalo si la kisiasa wala kibiashara. Kituo kimeandikishwa na kusajiliwa kwa mujibu wa sheria za Tanzania mnamo Septemba, 1995. Kabla ya kusajiliwa kama chombo huru, Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu kilikuwa ni mradi wa haki za binadamu wa Mfuko wa Kuendeleza Elimu ya Sheria Tanzania (TANLET). Makao makuu ya Kituo ni Dar es Salaam na Arusha kuna ofisi ndogo.

MAONO

Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu kina tamani jamii yenye haki na usawa.

TAMKO LA LENGU MAHUSUSI

Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu ni shirika lisilo la kiserikali wala kibiashara linalojibidisha kukuza uwezo wa jamii ili iweze kukuza, kuendeleza na kulinda haki za binadamu na utawala bora nchini Tanzania.

LENGO KUU

Lengo kuu la Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu ni kukuza uelewa wa sheria na haki za binadamu kwa jamii kwa ujumla na hasa wale wanajamii ambao kwa sababu moja au nyingine wameachwa nyuma. Uelewa utakuzwa kwa njia ya elimu ya uraia na msaada wa sheria.

DIBAJI

Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu kina Kazma ya kusaidia jamii ya watanzania kuwa na uwezo wa kufahamu sheria za nchi pamoja na kufahamu haki zao ili kuzilinda na kuzitetea pamoja na kuheshimu haki za wengine ili hatimaye tuwe na jamii yenye utamaduni wa kuheshimu haki za binadamu pamoja na nchi inayoheshimu utawala wa sheria.

Tunafahamu kuwa kwa raia wa kawaida si rahisi kuzifahamu sheria zetu zote, na hata baadhi tu ya sheria zinazomgusa kutokana na mfumo tulio nao, ambao hautoi nafasi kwa watu wote kujua sheria. Hali hii inasababisha watu wengi kujikuta katika matatizo ya kisheria ambayo yangeweza kuepukika kama angejua sheria. Ndio maana basi Kituo kimeamua kutoa machapisho haya na mengine, kwa lengo la kutoa msaada wa kisheria kwa raia.

Huu ni usaidizi kisheria unaotoa maelezo mafupi na ya msingi ya kisheria ili kukusaidia ndugu msomaji uweze kupata ufumbuzi au maelekezo ya tatizo linalokusibu. Ni lengo letu kuwa, katika

vijitabu hivi tunatoa usaidizi wa moja kwa moja kwako wewe pale utakapokuwa na tatizo au mmoja wa ndugu au jamaa zako wanapopata matatizo ya namna hii.

Tunachokuomba ni wewe kusoma kwa makini; na pale suala lako linapokwenda mbali zaidi ya maelezo haya, basi utafute msaada wa kisheria au uende kwa mwanasheria aliye karibu na wewe ili aweze kukusaidia. Tunaamini utapata usaidizi huu kiurahisi zaidi na maelezo yaliyomo humu yatakusaidia kwa karibu. Umalizapo, tafadhali umsaidie na mwenzako kupata usaidizi huu.

Kituo cha Sheria na Haki za Binadamu

1.0: Maana ya Kuingilia

Ni ile hali ya pale mtu anapoingia katika eneo la mtu mwingine bila idhini ya mmiliki wa sehemu hiyo. Kitendo hiki ni kosa na ikibainika hivyo utalazimika kutoa fidia kama mwenye eneo lake atashitaki na ikathibitishwa ulifanya hivyo.

2.0: Aina za Kuingilia

Kuna aina tatu (3) za kuingilia:-

1. Kumuingilia mtu bila idhini yake;
2. Kuingilia mali za mtu bila idhini yake;
3. Kuingilia ardhi au shamba la mtu bila idhini yake.

2.1 Kumuingilia Mtu bila Idhini Yake

Kumuingilia mtu bila idhini yake ni kile kitendo cha kumshika mtu kwa makusudi, kufanya hivyo kuna maana umefanya kosa kwa sababu hukupewa idhini na mwenyewe.

Kuna aina 3 za kuingilia uhuru wa mtu:-

- a) Kushambulia kwa maneno;
- b) Kutumia nguvu kwa makusudi ili kuumiza;

- c) Kumfunga mtu kwa kushindwa kufanya mambo yake kwa uhuru.

2.2 Kushambulia kwa Kumtupia Mtu kitu au Kushambulia kwa Maneno:-

Hii ina maana kwamba pale mtu amemtupia mtu mwingine kitu kiwe chepesi au kizito, awe ametumia nguvu au hajatumia nguvu katika kutupa kitu hicho, kitendo hicho kinajulikana kama kushambuliwa na ni kosa kwa sababu kitendo hicho kinaweza kusababisha maumivu au kumkosesha raha au kumweka katika hali ya wasiwasi kwamba anaweza kufanyiwa kitendo ambacho kitamuumiza.

Kushambulia mtu kwa maneno ni pale mtu anapomtukana mwenzake kwa matusi, maneno ya kejeli au kumdhalilisha.

2.3 Kutumia nguvu kwa Makusudi kwa Lengo la Kuumiza

Pale mtu anapotumia nguvu kwa lengo la kuumiza mtu mwingine, nguvu hizi zinaweza kuwa kwa kutumia mikono yake au kitu kingine kwa mfano jiwe au chuma na kumpiga mtu mwingine. Katika kosa hili kinachoangaliwa ni kosa lenyewe na sio maumivu ambayo mtu amepata katika kuangalia

utendaji wa kosa. Kosa hili linaweza likaangukia pande zote mbili aidha jinai au madai.

2.4 Kumfunga Mtu Akashindwa Kufanya Shughuli zake kwa Uhuru

Pale ambapo mtu anakuwa hawezi kufanya shughuli zake kwa uhuru kwa kuogopa mtu mwingine au ile hali ya kumuogopa mtu mpaka akashindwa kwa mfano kupita mtaa fulani, kwenda sokoni kitendo hicho kinakuwa kimemfunga mtu kwa kuwa hana uhuru wa kufanya yale apendayo wakati apendao.

2.5 Kuingilia Bidhaa au Mali ya Mtu

Kuingilia bidhaa au mali ya mtu mwingine maana yake ni kuingilia mali ya mtu ukiwa unajua unaingilia mali ambayo si yako. Kuingilia huku kunaweza kuwa kushika au kuhamisha mali hiyo. Siyo lazima hasara itokee katika kuingilia mali hiyo bali tu kile kitendo cha mtu kuingilia mali ya mtu mwingine kwa lengo la kuharibu au kutaka kupekua.

2.6 Kuingilia Ardhi au Shamba lisilo la Kwako

Kuingilia ardhi au shamba la mtu mwingine bila ruhusa ya mwenye ardhi au kupewa ruhusa ya kukaa hapo kwa muda Fulani, lakini ukazidisha

muda huo uliopewa, inaweza kuwa kwa kuweka mali yako kwa mfano gari au kujenga bila ya kuwa na sababu yoyote ya msingi au inaweza kuwa kwa kuingiza mifugo kwenye ardhi au shamba bila ruhusa ya mwenye shamba.

3.0 Uwezo wa Kushitaki

Mtu yeyote anaruhusiwa kushitaki pale ambapo mtu mwingine ameingia kwenye eneo lake bila ruhusa yake. Kikubwa kinachoangaliwa katika kosa hili la kuingilia siyo hasara au uharibifu ulioletwa pale mtu anapoingia katika ardhi, mali au kumingilia mtu bali kile kitendo chenyewe cha kuingilia bila ruhusa.

3.1 Kinachozingatiwa Unapotakiwa Kupeleka Shauri Mahakamani

Mtu yeyote anaruhusiwa kushitaki pale ambapo mtu mwingine ameingia kwenye eneo lake bila ruhusa yake. Kikubwa kinachoangaliwa katika kosa hili la kuingilia siyo hasara au uharibifu ulioletwa pale mtu anapoingia katika ardhi mali au kumingilia mtu bali kile kitendo chenyewe cha kuingia bila ruhusa.

1. Mtu anayeshitaki lazima yeye awe ndiye mwenye ardhi, mali;
2. Mdaiwa awe ameingia kwenye ardhi ya mdai bila ruhusa yake au ameingilia mali ya mdai bila ruhusa ya mdai;
3. Mdaiwa kama alipewa ruhusa ya kuingia katika eneo la mdai lakini akazidisha muda aliopewa.

3.2 *Jinsi ya Kufungua Shauri Mahakamani*

Pale ambapo mdai ameamua kufungua shauri atatakiwa apeleke hati ya madai katika mahakama yenye mamlaka ya kuweza kusikiliza shauri hilo, kulingana na thamani ya deni analodai baada ya kuingiliwa anaweza kupeleka dai lake;-

- a) Mahakama ya Mwanzo ambapo dai la mali inayohamishika ni 3,000,000/= na shilingi 5,000,000/= kwa mali isiyohamishika;
- b) Mahakama ya Wilaya au ya hakimu Mkazi mali isiyohamishika shilingi 100,000,000/= na mali inayohamishika 150,000,000/=;
- c) Mahakama Kuu haina kiwango maalum.

Hatua ya pili ni Mahakama kutoa taarifa ya kuitwa shaurini kwa mdaiwa ambaye anatakiwa kujibu

hoja zilizopo ndani ya hati ya madai ndani ya siku 21. Baada ya hapo mahakama itasikiliza shauri hilo.

3.3 *Nafuu anazopata Mtu Baada ya Kushinda Shauri*

- a) Mahakama itahakikisha mdai kama shauri lilikuwa kuhusu ardhi basi kiwango kitakachotolewa ni kile kitakachomwezesha kufanya marekebisho ya ardhi hiyo iwe kama ilivyokuwa kabla ya kuingiliwa;
- b) Kama mdaiwa alitengeneza faida kutokana na kutumia ardhi ya mdai basi mdai akidai atapewa faida hiyo;
- c) Nafuu nyingine ni ile ya mdai kwenda mahakamani kumzuia mdaiwa kuendelea na uharibifu anaoufanya au anaotaka kuufanya.

4.0 *Kuingilia kwenye Ardhi au Shamba lisilo la Kwako*

Kuingilia ardhi au shamba la mtu mwingine bila ruhusa ya mwenye ardhi au kupewa ruhusa ya kukaa hapo kwa muda fulani lakini

ukazidisha muda huo uliopewa, inaweza kuwa kwa kuweka mali yako kwa mfano gari au kujenga bila ya kuwa na sababu yoyote ya msingi au inaweza kuwa kwa kuingiza mifugo kwenye ardhi au shamba bila ruhusa ya mwenye shamba.

